

Chaenotheca cinerea

Blekskaftad nållav

Klass: *Coniocybomycetes*, **Ordning:** *Coniocybales*, **Familj:** *Coniocybaceae*, **Släkte:** *Chaenotheca* (nållavar), **Art:** *Chaenotheca cinerea* - blekskaftad nållav (Pers.) Tibell **Synonymer:** *Chaenotheca schaeereri* (De Not.) Zahlbr., *Chaenotheca albida* (Körb.) Zahlbr.

Kännetecken

Blekskaftad nållav är en skorplav med en tunn, gråvit och grynig till kornig bål med *Stichococcus*-alger. Apothecierna är knappnålslika, upp till 1 mm höga med blekbrunt skaft och huvud. Excipulum är oregelbundet och ofta djupt flikat i kanten. Undersidan av huvudet har en tät vit pruina. Sporererna är klotformade och 4,5–5,6 µm i diameter. Blekskaftad nållav är vanligen lätt att känna igen på de kortskaftade apothecierna med blekt skaft, den flikade excipulumkanten, den gråvita bålen och den tydliga pruinan på undersidan av huvudet.

Utbredning och status

Blekskaftad nållav är spridd men en av de ovanligaste knappnåslavarna i Sverige med omkring 25 aktuella fynd i Östergötland, Södermanland, Uppland och Jämtland trots att den eftersökts av ett flertal personer. Antalet gamla fynd är få och den har trots omfattande undersökningar inte kunnat återfinnas på ett par gamla lokaler. Populationerna på varje lokal är små och oftast är den bara hittat på något enstaka träd. De små populationerna gör arten svårinventerad. Den är mycket sällsynt även i Danmark (rödlistad som Försvunnen), Norge och Finland (rödlistad). Arten är även känd från Centraleuropa varifrån den numera kan vara försvunnen samt från Nordamerika (USA och Kanada) och Ryssland. Den verkar vara sällsynt överallt.

Ekologi

Arten förekommer i Mellansverige på gamla ädellövträd (ofta på tidigare hamlade träd), främst på gamla ekar, almar och lönnar i ganska öppna områden av parklandskapstyp. I Jämtland växer den på asp, alm, sälg och björk på i gamla lövbrännor, fuktig och luckig granskog med gamla lövträd och i sydbranter. Växer alltid på mycket gamla och grova träd. Samtliga lokaler har en hög luftfuktighet, lång trädkontinuitet och innehåller ofta flera andra rödlistade lavar.

Hot

Tillräckligt gamla och grova träd nyskapas i mycket begränsad omfattning. Gamla lövbrännor i norra Sverige har minskat vilket här är ett hot.

Åtgärder

Samtliga lokaler måste skyddas. På lokalerna är det viktigt att träd tillåts bli så gamla att de kan utgöra substrat för blekskaftad nållav och att lövträdsandelen är hög.

Övrigt

Utländska namn – NO: Huldrenål, FI: Harmaaneulajäkälä.

Litteratur

Rydberg, H. 1997. Knappnåslavar på gamla ekar i Södermanland - status och naturvårdsåtgärder. *Svensk Bot. Tidskr.* 91: 39–57.

Tibell, L. 1978. Lavordningen Caliciales i Sverige. Släkterna *Chaenotheca* och *Coniocybe*. *Svensk Bot. Tidskr.* 72: 171–188.

Tibell, L. 1980. The lichen genus *Chaenotheca* in the Northern Hemisphere. *Symb. Bot. Ups.* 23(1).

Tibell, L. 1999. *Calicioid lichens and fungi*. Nordic Lichen Flora 1: 20-94. Bohuslän 5, Uddevalla.

Författare

Leif Tibell 1987. Rev. Göran Thor 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.